LUNDS UNIVERSITET
Lunds Tekniska Högskola

LTHs kansli
Beatrice Nordlöf

Beslut om policy rörande plagiering och vilseledande plagiering inom utbildning på grund-, avancerad- och forskarnivå vid LTH

Arbetet med att ta fram en policy har letts av Mattias Alveteg i samarbete med Eva Leire på uppdrag av dåvarande grundutbildningsberedningen 2007-10-16. Förankring *inom* organisationen har bland annat skett via gruppintervju med lärare 2008, två workshops med programrepresentanter hösten 2008 och en bred remissomgång som startade mars 2009 och inkluderade Lunds Universitetsbibliotek och juridiska enheten vid Lunds Universitet såväl som institutioner och program vid LTH. Efter omarbetning baserat på inkomna remissvar har policyn därefter behandlats i både forskningsberedningen och utbildningsberedningen och skickats till juridiska enheten för kontroll. Samtliga förslag från juridiska enheten har inarbetats i policyn.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad rektor i närvaro av kanslichef Per Göran Nilsson efter föredragande av fakultetskoordinator Beatrice Nordlöf.

Anders Axelsson

Beatrice Nordlöf

Policy rörande plagiering och vilseledande plagiering inom utbildning på grund- avancerad och forskarnivå vid LTH

Definitioner

Inom utbildning på grund-, avancerad och forskarnivå menas på LTH följande:

Plagiering är en brist på självständighet vid formulering eller utformning av ett redovisat arbete jämfört med vad som krävs i relation till utbildningens mål och sammanhang.

Vilseledande plagiering innebär en brist på självständighet där studenten dessutom med avsikt ger sken av att andras arbete är studentens eget arbete.

Smutsiga citat är textstycken som är alltför lika originalet för att kunna anses vara självständigt formulerade.

I skriftliga arbeten är citatmarkeringar och källhänvisning viktiga verktyg för att visa på självständighet.

Kort om högskoleförordningen

A. Grundad misstanke om försök till vilseledande plagiering vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas (på såväl grund-, avancerad som forskarnivå) är anmälningspliktig enligt högskoleförordningen (10 kap. 1§ och 9 §). Anmälningsplikten gäller alla anställda.
B. Det finns inget krav i högskoleförordningen (10 kap. 1 §) på att den som vilseleder/fuskar måste göra det till förmån för sig själv. Detta innebär att även en student som otillåtet hjälper en annan student, t.ex. genom att lämna över sitt eget arbete till den andre studenten, kan göra sig skyldig till "vilseledande vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas" och därmed bli föremål för disciplinär åtgärd.
C. Eftersom det i högskoleförordningen (6 kap. 18 §) föreskrivs att betyg på genomgången kurs ska bestämmas av en av högskolan särskilt utsedd lärare (examinator), kan examinator bestämma att underkänna en student som plagierat oavsett om plagieringen varit avsiktlig eller orsakats av en bristande förmåga till självständigt arbete (se även punkt 3 nedan).

Tillämpningsregler vid LTH

Bedömning av plagiering

1. Ordagrann avskrift, smutsiga citat, d v s textstycken som är alltför lika originalet för att kunna anses vara självständigt formulerade, eller parafrasering utan någon form av källhänvisning bör normalt innebära misstanke om försök till vilseledande plagiering (se även punkt 6).
2. Vid användning av Urkund eller andra hjälpmedel för automatiserad kontroll av inlämningsuppgifter ska studenterna informeras om att hjälpmedlet används. När sådant hjälpmedel används ska i normalfallet samtliga studenters inlämningar behandlas på samma sätt.

Plagiering i förhållande till utbildningens mål och sammanhang

3. Det är kursens (grund- och avancerad nivå) eller utbildningens (forskarnivå) lärandemål som avgör vilka självständighetskrav som ställs på de kunskaper och färdigheter studenten måste demonstrera för att bli godkänd.
4. Alla utbildningar vid LTH ska vara utformade så att studenterna uppnår för examensnivån relevant nivå på i sitt skrivande och görs uppmärksamma på fenomenen plagiering och smutsiga citat.
5. Progressionen inom utbildningarna bör vara utformad så att oavsiktlig plagiering på grund av bristande färdighet i normalfallet kan ses som enbart ett pedagogiskt problem.
6. Smutsiga citat av nybörjarstudent bör normalt inte föranleda misstanke om vilseledande om källhänvisning finns och inte en stor andel av arbetet utgörs av smutsiga citat. Smutsiga citat i examensarbeten på avancerad nivå och all publicering på forskarnivå bör normalt innebära misstanke om försök till vilseledande plagiering.

Principer för källhänvisningar

7. Källhänvisning ska finnas så fort en källa använts, oavsett om det är ett citat eller om källmaterialet är omformulerat med egna ord.
8. Inlämnade skriftliga arbeten ska normalt inkludera källhänvisningar i löpande text samt en komplett referenslista. Källhänvisningar och referenslista ska stämma överens på så sätt att allt i referenslistan ska återfinnas som källhänvisningar och vice versa.
9. I de fall där källhänvisning och referenshantering inte krävs ska studenterna informeras särskilt om att de normala kraven på källhänvisning och referenshantering inte gäller för uppgiften ifråga.
10. Ordagranna citat skall alltid citatmarkeras.
11. Härmning av *övergripande* struktur, såsom indelning i Inledning, Metod, Resultat, etc., räknas inte som plagiering. Detaljerad kopiering av någon annans struktur eller upplägg utan tillbörlig källhänvisning kan räknas som plagiering av idé om kopieringen är omfattande och/eller strukturen/upplägget bedöms vara originell.
12. Eget arbete från annat sammanhang, t ex uppsats i annan kurs eller vetenskaplig publikation, skall behandlas som källa. För plagiering av sådan källa, så kallad självplagiering, gäller i grunden samma regler som vid annan plagiering, även om gränsdragningsproblematiken ofta är svårare för självplagiering.

Ansvarsfördelning

Varje anställd

Varje anställd vid universitetet har enligt högskoleförordningen (10 kap. 9 §) anmälningsplikt vid grundad misstanke om vilseledande vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas.

Prefekt

Prefekten ansvarar för

- att samtliga kursansvariga, forskarhandledare och examinatorer vid institutionen känner till denna policy,
- att institutionen har fastställda rutiner för hur ett ärende som rör vilseledande vid prov, eller när en studieprestation annars ska bedömas, ska behandlas samt
- att alla anställda vid institutionen känner till dessa rutiner

Studenten

Studenten

- ansvarar för att sätta sig in i de krav som ställs, t ex vad gäller självständighet
- har att ta ansvar för den egna inlärningen

Kursansvarig (grund- och avancerad nivå), forskarhandledare (forskarnivå) och examinator

Kursansvarig/Forskarhandledare och examinator har var för sig ett ansvar att

- Undersöka vilka möjligheter till plagiering som finns inom kursen (grund- och avancerad nivå) eller utbildningen (forskarnivå)
- Känna till denna policy samt institutionens rutiner för hur ett ärende som rör vilseledande vid prov, eller när en studieprestation annars ska bedömas, ska behandlas

Kursansvarig/Forskarhandledare ansvarar även för att kursen/handledningen designas så att

- Studenten har en reell möjlighet att ta ansvar för sin egen inlärning och sätta sig in i de krav som ställs då studieprestationer bedöms

- Studenten ges en reell möjlighet att träna de färdigheter som krävs för att uppnå det ökade krav på självständighet som kursen (grund- och avancerad nivå) eller utbildningen (forskarnivå) ställer jämfört med studentens tidigare utbildningserfarenhet

Examinatorn ansvarar även för att examinationen kvalitetssäkras utifrån det krav på självständighet som kursen (grund- och avancerad nivå) eller utbildningen (forskarnivå) ställer och de möjligheter till plagiering som finns inom kursens/utbildningens ram

Programledningen (grund- och avancerad nivå) och forskarhandledare (forskarnivå)

Programledaren ansvarar för att designa utbildningen och forskarhandledaren för att designa handledningen så att progressionen vad gäller skriftlig kommunikation och annat självständigt arbete leder till att studenterna blir väl införstådda med de krav som ställs på dem enligt denna policy. Utdelande och/eller uppläsning av skriftlig information kan normalt inte anses tillräckligt som det enda sättet studenterna informeras under en längre utbildning.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämndsordföranden har ett övergripande ansvar för att policyn efterlevs inom programmen samt att främja samsyn kring de frågor policyn behandlar.

Forskningsnämnden

Forskningsnämndsordföranden har ett övergripande ansvar för att policyn efterlevs inom forskarutbildningen samt att främja samsyn kring de frågor policyn behandlar.

PM rörande plagiering och vilseledande plagiering inom utbildning på grund- avancerad och forskarnivå vid LTH.

Enligt högskoleförordningen (10 kap. 9 §) råder anmälningsplikt vid grundad misstanke om vilseledande vid examination eller när studieprestation annars bedöms (10 kap. 1 §). Det finns många sätt att vilseleda på, så som t ex fusklappar vid skriftlig tentamen, användande av otillåtna hjälpmedel vid hemtentamen, spökskrivare, förfalskning, och otillåtet samarbete. För många former av vilseledande är det uppenbart för studenter och doktorander vad man inte får göra och varför man inte får göra det.

Att LTH har en policy kring just plagiering och vilseledande plagiering beror på att plagiering *kan* innebära ett försök till vilseledande samt att det såväl bland lärare och studenter, handledare och doktorander visat sig finnas olika uppfattningar om var gränsen för vad plagiering går och när plagiering innebär ett försök till vilseledande. Policyn är till för att underlätta skapandet av en samsyn hos lärare, handledare, studenter och doktorander om var denna gräns dras på LTH.

LTHs policy har antagits efter remissrundor till studenter, lärare, programledare och prefekter vid LTH samt juridiska enheten vid Lunds Universitet och Lunds Universitets bibliotek. Samtliga ändringsförslag från juridiska enheten i den sista remissomgången har inarbetats i policyn.

Syftet med detta dokument är att ge en bakgrund till policyn. Som argumentationen i detta dokument visar är plagiering både ett juridiskt och ett pedagogiskt problem där gränsdragningen däremellan kan vara svår. Huruvida en studentprestation som av examinatorn vid bedöms vara ett *misstänkt* alternativt ett *uppenbart fall av plagiering* också är ett *misstänkt försök till vilseledand*e vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas (och därmed är anmälningspliktigt) beror såväl på plagiatets utformning som på den pedagogiska situation i vilken plagieringen gjordes. Eftersom de gränsdragningar som behöver göras är svåra och situationsberoende, krävs god kommunikation mellan lärare och studenter, handledare och doktorander. Förhoppningen är att resonemangen i detta dokument ska kunna användas som idématerial till de värderingsövningar som lärare behöver hålla med sina studenter, och handledare med sina doktorander, för att kommunikationen ska fungera.

Problematiken belyses i detta dokument från ett antal olika utgångspunkter

- Definitioner av plagiering och akademisk hederlighet
- Lärandemål och kvalitet
- Källhänvisning och referenshantering
- Plagiering kontra originalitet
- Mindre inlämningsuppgifter
- Plagiering kontra vilseledande plagiering
- Plagiering kontra upphovsrätt
- Lämpliga åtgärder vid upptäckt/misstänkt plagiering
- Vikten av samordning och samsyn

Vissa av resonemangen i dokumentet är tillämpliga även för andra former av vilseledande än vilseledande plagiering.

Definitioner av plagiering och akademisk hederlighet

Akademisk redlighet är svårdefinierat och beskrivs kanske enklast genom att beskriva vad det inte är: Fabrikation, falsifiering och plagiering. National Academy of Science (NAS) tog 1992 fram följande definition (COSEPUP 1992) av akademisk oredlighet:

> *"Fabrication is making up data or results, falsification is changing data or results, and plagiarism is using the ideas or words of another person without giving appropriate credit."*

dvs.

> *"Fabrikation är att hitta på data eller resultat, falsifiering att ändra data eller resultat och plagiering är att använda någon annan persons idéer eller ord utan att ge denne tillbörligt erkännande."*

Carroll (2007) konstaterar att en ofta använd definition vad gäller studenters plagierande är

> *"Plagiarism is defined as submitting someone else's work as your own."*

vilket kan översättas med

> *"Plagiering är när man lämnar in någon annans arbete som sitt eget."*

Underförstått är här att det finns en äganderätt till texter, vilket i ett idéhistoriskt perspektiv inte alltid varit självklart (se t ex Pennycook 1996). Förenklat uttryckt har vi historiskt gått från att se det som viktigt att skriva in sig i en tradition till att se det som viktigt att kunna prestera något originellt, det egna bidraget.

Centralt i båda definitionerna ovan är att plagiering innebär att inte tydligt visa vad som är det egna bidraget. Hur tydligt och på vilket sätt det ska framgå vad som är det egna bidraget är dock inte okomplicerat utan beror på sammanhanget. Överlämnandet av en produkt av självständigt skapande innebär ett kontrakt mellan skaparen och den mottagande. Ett sätt att sammanfatta hur begreppet plagiering används inom olika sammanhang är att säga att (Alveteg 2009)

> *Plagiering är brist på självständighet i utformning eller formulering jämfört med den självständighet som mottagaren förväntar sig av produktens sammanhang och form.*

För akademiskt skrivande innebär detta t ex att fakta som inte är allmänkunskap ska källhänvisas eftersom mottagaren förväntar sig att fakta av sådan sort källhänvisas. För konstnärligt skapande gäller delvis andra förväntningar. Om den kunnige betraktaren kan antas känna igen t ex temat i en komposition kan detta vara källhänvisning nog. Det är därför centralt att studenten bereds tillfälle att lära sig vilka förväntningar som ställs på den som sätter sitt namn på en artikel, en byggnadsritning, en beräkning, etc.

Lärandemål och kvalitet

Enligt förändringarna i högskoleförordningen som trädde i kraft i juli 2007 ska kursmål skrivas som lärandemål, dvs. beskrivningar av vad studenter som fått godkänt

på kursen klarar av att göra. Lärandemålen ska alltså vara skrivna som uppnåendemål snarare än strävansmål. Metoden att beskriva kursen med lärandemål är tänkt att underlätta studenters rörlighet genom att förenkla tillgodoräknande av kurser mm. Detta bygger på tanken att lärandemålen kan beskriva kursen på ett entydigt sätt.

Varje lärare som försökt tolka en kursplan från en annan institution eller ett annat lärosäte inser dock att detta inte är oproblematiskt. En kursplan är skriven i ett sammanhang och utan det sammanhanget kan det vara svårt att uppfatta detaljerna på det sätt som den kursansvarige avsett. För studenten tillkommer problemet att det ofta är svårt att uppfatta nyanserna i ett lärandemål innan man uppnått lärandemålen.

Att hjälpa studenterna till insikt om vad lärandemålen innebär och vad studenten behöver kunna prestera ingår därför i lärarens pedagogiska uppdrag. Vad gäller skriftliga arbeten finns det många olika saker som, oavsett om de nämns explicit i lärandemålen eller inte, bidrar till arbetets upplevda kvalitet, t ex

- **Korrekthet** Är det som står i rapporten rätt?
- **Relevans** Är det som står i rapporten relevant utifrån den uppgift som givits rapportens syfte? Är rapportens bredd och djup väl avvägd?
- **Struktur** Finns det en tydlig röd tråd? Är styckeindelningen gjord på ett sätt som underlättar för läsaren?
- **Språkbehandling** Är texten grammatiskt korrekt? Är språkstilen adekvat?
- **Förankring** Är texten förankrad t ex i vetenskaplig litteratur? Är källhänvisning genomförd på ett bra sätt? Är referenslistan komplett? Är källorna vederhäftiga?
- **Samarbetsförmåga** – Om flera författare bidragit, utgör texten en helhet eller är den ett lapptäcke av olika personers bidrag?
- **Självständighet** Har författaren/författarna lyckats formulera med egna ord? Är helheten ett resultat av författarens/författarnas arbete? Har författaren/författarna förhållit sig kritisk till sina källor?

Givetvis finns det fler nyanser av de kvalitetsaspekter som listas ovan och även andra kvalitetsaspekter som kan vara viktiga. Det centrala i detta sammanhang är att det finns många kvalitetsaspekter att ta hänsyn till och att det ingår i lärarens pedagogiska ansvar att studenten ges möjlighet att träna sin förståelse och förmåga att behärska dessa kvalitetsaspekter.

Värt att notera är att dessa kvalitetsaspekter är uppskattade inom såväl näringslivet som akademin. Att skriftligt och/eller muntligt kunna redogöra för något med en argumentation som är förankrad i det åhörarna fäster vikt vid är en förmåga som är användbar i många sammanhang. De längre utbildningarna bör erbjuda studenterna möjlighet att träna sin kommunikativa förmåga i flera olika sammanhang så att studentens problem med att överföra kunskap och färdighet från ett sammanhang till ett annat minskar.

Det åligger den kursansvarige att i sin myndighetsutövning försäkra sig om att endast de studenter som lever upp till kursplanens kvalitetskrav så som de formuleras i lärandemålen får godkänt på kursen. Eftersom plagiering är ett sätt för studenten att undvika lärande behöver den kursansvarige läraren för att kunna kvalitetssäkra examinationen

1) Undersöka vilka möjligheter till plagiering som finns inom kursens ram

2) Se till att studenterna är införstådda med de krav som ställs. Eftersom gränsdragning för vad som är plagiering inte är trivial kan utdelande och/eller uppläsning av skriftlig information normalt inte anses tillräckligt, om det är det enda sättet studenterna informerats under sin utbildning. Här har därför programledningen ett särskilt ansvar för överblicken över hur dessa frågor tas upp under utbildningen.

3) Utforma lärsituationer där studenten ges rimlig möjlighet att träna de färdigheter som krävs för att uppnå de ökade krav som ställs jämfört med studentens tidigare utbildningserfarenhet.

Det bör observeras att kravet att anmäla *grundad* misstanke om vilseledande inte är begränsat till den kursansvarige läraren utan att det gäller samtliga anställda vid lärosätet. *Grundad* misstanke innebär att det ska finnas något slags stöd för misstanken.

Källhänvisning och referenshantering

Källhänvisning och referenshantering är centralt i den vetenskapliga traditionen idag. Det finns flera olika skäl till varför man hänvisar till sina källor, t ex:

- Ära den som äras bör
- Visa att man behärskar området
- Styrka de fakta man för fram
- Försvåra kritik genom att visa läsaren att andra kommit fram till liknande resultat
- Ge läsaren en möjlighet att gräva djupare

Vissa aspekter av källhänvisning och referenshantering kan tyckas enkla åtminstone så länge man håller sig till en standard. Vetenskapliga tidskrifter brukar t ex tillhandahålla långa listor på hur olika typer av referenser ska redovisas i referenslistan och hur hänvisningarna ska se ut i löpande text. Detta är ett hantverk som åtminstone den blivande forskaren behöver lära sig hantera.

En svårare aspekt av källhänvisning är hur man ser till att källhänvisningar i löpande text underlättar, snarare än försvårar för läsaren. Enligt min erfarenhet upplever ovana studenter upplever det ofta som svårt att veta hur man ska tala om för läsaren hur mycket av informationen som bygger på respektive källa, ett problem som inte sällan försvåras av att uppgiften som tilldelats den ovana studenten är relativt ytlig och inte kräver någon djupare analys. Omvänt får den erfarna studenten oftare djuplodande uppgifter som kräver en stor egen insats och där källhänvisning därför kan upplevas som enklare.

Lite förenklat kan man därför hävda att ju enklare skrivuppgift och ju tidigare i utbildningen desto mer noggrann bör läraren vara med uppgiftens utformning för att lärandet ska bli optimalt. Förutsatt att det finns en genomtänkt progression i utbildningen kan studenten successivt ges större frihet och uppgifterna bli mer verklighetstrogna.

En annan problematisk aspekt är frågan om allmänkunskap. Det som för författaren och den tänkta läsekretsen är allmänkunskap behöver inte styrkas med källhänvisningar. Detta betyder givetvis inte att man kan "låna" formuleringar av andra utan att källhänvisa. Istället är tanken att kunskap som författaren behärskar och som även läsekretsen behärskar står det författaren fritt att formulera utan att behöva stödja sig på referenser. Detta innebär att det finns en progression i de

fakta/förhållanden som studenten förväntas källhänvisa. En faktauppgift som sistaårs studenten kan hävda är allmänkunskap kan alltså förstaårsstudenten behöva styrka med en referens. Indirekt innebär detta också att det bör finnas en progression i de källor studenten källhänvisar till. Källor som är acceptabla för en förstaårsstudent behöver därför inte nödvändigtvis vara det för en sistaårsstudent.

En tredje problematisk aspekt är att praxis varierar mellan olika genrer. En artikel i en dagstidning eller i en populärvetenskaplig tidskrift har ofta mycket summarisk hänvisning till källor. Vid radio- och TV-intervjuer ges ofta ingen möjlighet alls att källhänvisa. Å andra sidan är det ofta underförstått (och därför ej självplagiering) att de vetenskapliga rön som förs fram i dessa medier antingen redan är eller på väg att bli publicerade vetenskapligt, med tillbörlig källhänvisning och referenshantering. Det är därför möjligt för den intresserade att ta reda på källorna genom att leta i denna litteratur. Det förekommer även att läroböcker, föreläsningsanteckningar, m.m. saknar normal källhänvisning. Detta innebär att studenten utsätts för en variation i referenshantering som studenten kan behöva hjälp med att begripa bakgrunden till. Inom beräkningsämnen kan t ex namngivandet av en formel vara en tillräcklig källhänvisning.

Plagiering kontra originalitet

Biggs (2003) kategoriserar plagiering med hjälp av SOLO taxonomin enligt följande

Beskrivning	**SOLO-nivå**
Ren kopia/avskrift	Unistrukturellt (oacceptabelt)
"Patching" (föra samman fraser)	Svagt multistrukturellt (oacceptabelt)
"Plagiphrasing" (förändra språket delvis)	Multistructurellt. (otillräckligt?)
Konventionellt akademiskt skrivande	Relationellt
Genuin originalitet	"Extended abstract"

Det Biggs inte explicit behandlar är att olika delar av en vetenskaplig text i många fall hamnar i olika SOLO-kategorier. I ämnesområden med avancerade mätinstrument hamnar metod-delen ofta i en relativt låg SOLO-kategori. Eftersom samma mätmetod ofta används till ett oräkneligt antal studier och stor vikt fästs vid experimentens upprepbarhet är beskrivningens korrekthet ofta det centrala, snarare än metodbeskrivningens originalitet. I resultatdelen och diskussionsdelen däremot läggs mycket större tonvikt vid originalitet.

Källhänvisade fraser, utan citattecken, som är *nästan* ordagranna avskrifter av originalet kallas ibland "smutsiga citat". För en oerfaren student är sådant ofta tecken på en bristande färdighet i att formulera självständigt och det krävs ofta återkoppling från läraren för att studenten ska kunna öva upp sin förmåga att formulera självständigt. En erfaren student, å andra sidan, ska under sin utbildning vid LTH ha övat upp denna färdighet. Därför bör ett smutsigt citat i ett examensarbete normalt betraktas som ett försök till vilseledande. Indirekt innebär detta att det ställs krav dels på studenten att successivt öva upp de färdigheter som krävs för att undvika att plagiering sker och dels på utbildningsnämnder och programledningar att utforma

utbildningen så att progression inom nödvändiga färdigheter säkerställs. För forskarnivån ställs motsvarande krav på forskningsnämnder och forskarhandledare.

Mindre inlämningsuppgifter

Vid LTH förekommer många olika examinationsformer och det är inte ovanligt att laborationsrapporter, mindre beräkningsuppgifter, mindre programmeringsuppgifter, mindre ritning eller någon annan artefakt som är resultatet av ett begränsat arbete utgör en del av examinationen. Sett ur utbildningens perspektiv är sådana uppgifter ofta ämnade att ge studenten möjlighet att öva på små, enkla och hårt begränsade uppgifter för att senare i utbildningen lättare kunna hantera stora, komplicerade uppgifter som lämnar stor frihet i angreppsätt. Ett problem är dock att en student som medvetet eller omedvetet plagierar t ex laborationsrapporter inte får den avsedda träningen. Är uppgiften som ska genomföras mycket begränsad och formerna hårt reglerade, så som kan vara fallet i t ex enklare laborationsrapporter och i enkla programmeringsuppgifter på grundnivå, finns inte så många principiellt olika sätt att korrekt genomföra uppgiften. Det kan därför vara omöjligt att enbart utifrån den inlämnade produkten avgöra om studenten plagierat eller inte.

I den kvalitetssäkring av examinationsmetoder som åligger den kursansvarige bör detta beaktas så att den kursansvarige med rimlig säkerhet kan säga att studenten verkligen uppfyller kursens lärandemål. Detta kan t ex ske med kompletterande examinationsformer där studenten t ex ombeds ge en kort muntlig förklaring av något avsnitt.

Plagiering kontra vilseledande plagiering

En plagierad rapport kan upplevas vara av god kvalitet på så sätt att den uppfyller nästan alla de kvalitetsaspekter som listas ovan. Men, om studenten inte arbetat självständigt ger denna upplevda kvalitet en felaktig bild av studentens kunskap och färdighet. Detta är både ett juridiskt och ett pedagogiskt problem. Det är ett juridiskt problem eftersom studenten med sin plagiering kan haft för *avsikt* att vilseleda läraren i dennes bedömning. Det är ett pedagogiskt problem eftersom plagiering i sig ofta innebär att studenten inte når upp till de kvalitetsmål som ställs i kursens/utbildningens lärandemål. Oavsiktlig plagiering kan bero på t ex brister i språkförmåga och insikt i vad självständig formulering innebär.

Ju mer träning en student fått i skriftlig kommunikation desto större självständighet bör man rimligen kunna kräva av studenten. Utbildningar vid LTH ska dock vara designade så att även en otränad student normalt sett ska ha lärt sig den grundläggande principen att källor ska redovisas och att ordagranna citat ovillkorligen ska citatmarkeras.

Detta innebär att källhänvisade, smutsiga citat i texter skrivna av nybörjarstudenter i normalfallet är att betrakta som ett pedagogiskt problem. Kurser för nybörjarstudenter med inslag av skriftlig kommunikation bör därför designas så att studenterna ges möjlighet att få återkoppling på sitt skrivande, särskilt vad gäller förmågan att formulera sig självständigt.

Källhänvisade, smutsiga citat i examensarbeten och liknande, samt smutsiga citat utan källhänvisning i alla studentarbeten är däremot i normalfallet att betrakta som en grundad misstanke om försök till vilseledande och ska därför anmälas till rektor. Några entydiga regler för t ex hur många ord i rad som ska vara lika för att något ska vara ett smutsigt citat går inte att fastställa. Istället får man göra en bedömning utifrån sammanhanget och ämnesområdets språkanvändning.

Plagiering kontra upphovsrätt

Medan det för plagiering saknas en entydig och allmänt vedertagen definition finns för upphovsrätt strikta om än något svårtolkade regler.

Det finns ingen exakt juridisk gräns för hur mycket som får citeras. Vad gäller texter så får originaltext återges, om det markeras som citat, i den omfattning som krävs av sammanhanget. Överbruk av citat är inom akademin ett tecken på dålig kvalitet och det är därför ovanligt med överbruk av citat i en omfattning som strider mot upphovsrättslagstiftningen.

Vad gäller återgivande eller reproducering av bilder är det tyvärr lättare att handla i strid mot gällande lagstiftning. Den viktigaste tumregeln är att man alltid ska avstå från att använda bilder och illustrationer om man inte är säker på att man har tillstånd att använda dem.

Examensarbetsrapporter blir publikt tillgängliga och det är självfallet viktigt att se till att de upphovsrättsliga reglerna efterlevs. Att utan tillstånd kopiera en bild/illustration från ett verk och införliva den i sitt examensarbete är som huvudregel inte tillåtet även om källhänvisning anges. Att avbilda eller på annat sätt bearbeta en bild/illustration för att sedan använda den i sitt examensarbete är också ett exempel på en åtgärd som vanligen kräver tillstånd av upphovsmannen till originalverket. Det finns alltså all anledning för studenten att vara eftertänksam i sin användning av bilder och illustrationer och att rådfråga sin lärare/handledare vid minsta tveksamhet.

Lämpliga åtgärder vid upptäckt/misstänkt plagiering

Det är viktigt för LTHs trovärdighet att de åtgärder som vidtas vid upptäckt/misstänkt plagiering är konsistenta, upplevs som rättvisa samt sker i enlighet med gällande lagar och förordningar. Alla anställda är skyldiga att till rektor anmäla varje grundad misstanke om försök till vilseledande vid examination. Juridiska enheten konstaterar att

> "Misstanken måste ha någon objektiv grund, men gränsen är låg. En misstanke med mycket tunt faktaunderlag kan räcka för att skyldighet att anmäla föreligger. En rent subjektiv intuition räcker dock inte. (Se Hans-Heinrich Vogel, 'Förfarandet i disciplinärenden enligt högskoleförordningen, några förvaltningsrättsliga frågor')"

Som beskrivits ovan kan plagiering innebära att läraren uppfattar att studentens arbete har en högre kvalitet än vad det egentligen har. Beroende på den situation i vilken plagiering upptäcks, hur allvarligt och omfattande det är, när i utbildningen det sker etc. kan man tänka sig en rad olika åtgärder och kombinationer av dessa, t ex

- Studenten informeras om varför läraren anser att det finns brister i arbetets kvalitet och får ett lägre betyg.
- Studenten informeras om varför läraren anser att bristerna i arbetet är så stora att studenten måste göra om arbetet.
- Studenten uppmanas anmäla sig till kurs i akademiskt skrivande.
- Händelsen anmäls till rektor och går eventuellt vidare till disciplinnämnden. Om läraren hävdar att anmälningsplikt inte föreligger på grund av att studenterna missförstått syftet med kursen/kursmomentet måste andra åtgärder vidtas för att säkerställa att situationen inte upprepas, tex:
- Studenterna på kursen informeras ytterligare om vilka krav som gäller vid examinationen.

- Kursen/kursmomentet designas om för att studenter vid kommande kurstillfällen inte ska riskera att missförstå syftet med kursen/kursmomentet.
- Utbildningen designas om.
- Policyn förtydligas.

För att kombinationen av åtgärder ska vara adekvat och upplevas som rättvis krävs en öppenhet och utbyte av erfarenheter inom LTH. Detta är särskilt viktigt för att kunna säkerställa progression inom utbildningsprogram. Studentarbeten som tydligt avviker från ställda krav på självständighet ska alltid resultera i *någon* form av åtgärd.

När anställd vid lärosätet har grundad misstanke om försök till vilseledande är grundregeln att den anställde inte ska diskutera ärendet med berörd(a) studenter. Värt att notera är dock att grundad misstanke om vilseledande kan uppkomma som ett resultat av diskussion med student. Som exempel kan nämnas ett kursupplägg där student vid inlämning av ett arbete ombeds diskutera någon aspekt av arbetet med läraren. En oförmåga att klara av en sådan uppgift kan innebära grundad misstanke om försök till vilseledande. När väl grundad misstanke om vilseledande uppkommit ska dock läraren inte vidare diskutera ärendet med studenten utan skyndsamt anmäla ärendet till rektor.

Vikten av samordning och samsyn

Enligt LTH:s strategiska plan skall LTH:s utbildningar "hålla högsta kvalitet genom att utvecklas och organiseras av forskarutbildade lärare, professorer och lektorer, med aktiv forskning eller aktivt konstnärligt utvecklingsarbete". För att kunna uppnå detta behöver det finnas ett samförstånd mellan lärare och studenter om vad god kvalitet innebär. En plagiering som inte upptäcks kan innebära att läraren uppfattar studentens arbete som om det har högre kvalitet än det i själva verket har. En student som plagierar istället för att självständigt skapa något missar ett inlärningstillfälle. Att arbeta för ökad medvetenhet om vad plagiering är och vad akademisk hederlighet är, innebär alltså att arbeta för kvalitetssäkring av utbildningen.

Studenter som utexamineras vid LTH ska ha uppnått den grundläggande förmåga till självständigt skapande som de behöver i sitt kommande yrkesliv. Som framgår av resonemangen ovan är begrepp såsom självständighet, kvalitet och plagiering inte triviala. De längre utbildningarna ska därför vara designade så att det finns en progression vad gäller kraven på det självständiga skapandet, t ex det vetenskapliga skrivandet, så att studenterna successivt blir allt mer självständiga ju närmare de kommer sin examen. Varje längre utbildning måste därför även ha genomtänkta strategier för hur dessa krav kommuniceras med studenterna.

Det finns många sätt att arbeta för ökad akademisk integritet hos studenterna och därmed minska förekomsten av plagiering (se t ex Carroll 2007) och därmed öka inlärningen. Man kan motivera studenterna till att vilja lära sig, designa lärtillfällen där det antingen inte går att plagiera eller där den upplevda vinsten för studenten minimeras, genomföra examinationsmoment som kompletterar varandra på ett sådant sätt att en eventuell plagiering vid ett moment avsevärt försvårar för studenten att klara nästa moment, etc. För att vårt sätt att arbeta ska upplevas trovärdigt måste det även finnas goda möjligheter att upptäcka plagiering. För att upptäcka plagiering räcker det inte med en enda metod utan vi behöver många olika metoder. Textjämförelseverktyg så som Urkund är en metod som bör användas för de typer av studentarbeten där sådana verktyg fungerar. För t ex kortare labbrapporter och beräkningsuppgifter behövs andra metoder. De fall av plagiering som upptäcks måste

leda till åtgärder som känns rättvisa och rimliga och som är i enlighet med gällande regler och förordningar.

Enligt Jude Carroll (pers. comm) som har mångårig internationell erfarenhet av arbete med akademisk hederlighet inom grundutbildning tar det minst 4-5 år från det att ett lärosäte börjar arbeta systematiskt med dessa frågor tills arbetet fungerar någorlunda tillfredsställande. Hon menar också att för att arbetet ska fungera tillfredsställande är det absolut nödvändigt att systemet upplevs som konsistent och rättvist av både lärare och studenter. Det vi har framför oss är alltså ett långsiktigt arbete, men där varje steg på vägen kan bidra till förbättringar i studenternas lärande om vi försäkrar oss om att våra åtgärder upplevs som konsistenta och rättvisa av de berörda.

För att uppnå samsyn inom LTH i dessa frågor krävs personer som informerar och diskuterar med studenter och lärare om denna policy och vad den innebär (se figur 1). Förutom att arbeta med information till grupper av studenter och lärare bör dessa personer även kunna fungera som ett stöd vid anmälan till rektor av vilseledande. Det är rimligen en fördel om dessa personer

- har en formell position som ger inblick i undervisningens villkor, t ex studierektor, programledare, eller liknande,
- har kontakt sinsemellan för att säkerställa en samsyn inom LTH
- har tid reserverad i sin tjänst för detta arbete

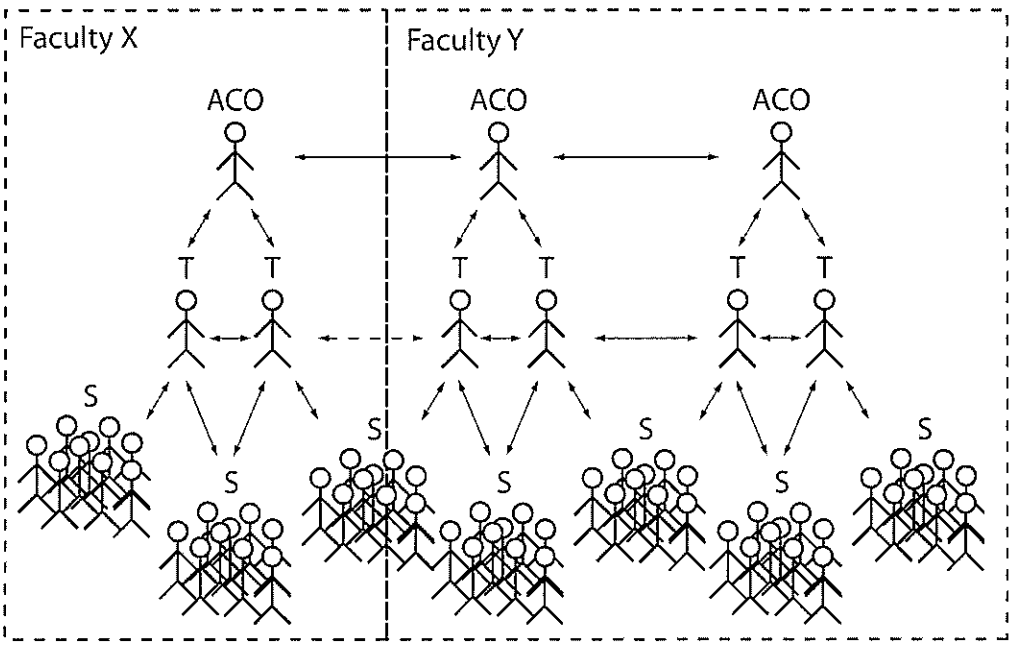

Figure 1. *Våra studenter möter lärare vid olika avdelningar och fakulteter. För att få till en samsyn i teori och praktik vad gäller akademisk hederlighet vid LTH bör ett begränsat antal personer ges ett särskilt ansvar. Dessa personer skulle likt de Academic Conduct Officers (ACO) som finns vid Oxford Brookes University vara ett stöd för de lärare (T) som behöver hjälp med att avgöra om ett student (S) ska anmälas. För att minska den extra arbetsbörda som en anmälning innebär för den anmälande läraren bör dessa ACO också hjälpa till med framtagning av underlag till disciplinnämnden. Bild hämtad*

Om policyns tillkomst

Detta dokument och LTHs policy om plagiering och vilseledande plagiering har påverkats och influerats av många personer på sätt som är svårt att reda ut och hänvisa till på ett rättvisande sätt. Den policy som togs fram av IMES under ledning av Per Svenningsson strax efter millennieskiftet har varit en viktig utgångspunkt, liksom Lars-Erik Nilsson och den tudelade policy för plagiering respektive vilseledande plagiering som antogs av Högskolan i Borås. Därutöver kan t ex nämnas

- De många lärare, doktorander och det otal studenter som aktivt deltagit i diskussioner kring vad plagiering är
- De lärare vid Lunds Universitet som deltagit och utfört projektarbete i den högskolepedagogiska kursen "Akademisk Hederlighet: Studenter bortom plagiat"
- Jonas Josefsson, Elin Bommenel, Carl-Mikael Zetterling (KTH), Jude Carroll (Oxford Brookes), Johanna Alhem (juridiska enheten), Per Warfvinge och många andra som på olika sätt aktivt bidragit med kommentarer och idéer.

Efter en remissomgång där lärare och studenter vid LTH, Lunds Universitetsbibliotek samt juridiska enheten lämnade synpunkter gjordes en omarbetning och omstrukturering. Efter beredning av LTHs utbildningsberedning skickade policyn återigen till juridiska enheten. Alla förändringar som juridiska enheten då föreslog har genomförts fullt ut i policyn.

Lund 22/10 2009

Mattias Alveteg, på uppdrag av utbildningsberedningen

Referenser

Alveteg, M., 2009, Time to redefine plagiarism in University policies? Presentation at the Improving Student Learning Conference in London 2009 (proceedings not yet available)

Alveteg, M., Josefsson, J. 2008, Taking pedagogic responsibility for the difference between plagiarism and cheating. Proceedings of the NU2008 Conference in Kalmar, Sweden 2008, p 261-264

Biggs, J 2003: Teaching for Quality Learning at University. Second edition. The Society for Research into Higher Education & Open University Press, ISBN 0 335 21168 X

Carroll, J. 2007. A handbook for deterring plagiarism in higher education 2nd edition. Oxford Centre for Staff and Learning Development, ISBN 978-1-873576-74-8

COSEPUP (Committee on Science, Engineering, and Public Policy). National Academy of Sciences. 1992. Responsible Science: Ensuring the Integrity of the Research Process, Vol. 1. Washington, DC: National Academy Press. 199 pp.

Juridiska enheten 2009. Disciplinärenden. http://www5.lu.se/juridiska-enheten/juridik/disciplinaerenden/ Nedladdat 2009-02-21

Pennycook, A. (1996). Borrowing others' words: Text, ownership, memory, and plagiarism. TESOL Quarterly, 30(2), 201-230.